

Notat
om
tilvalg af bevisoptagelsesforordningen

1. Baggrund

Rådets forordning (EF) nr. 1206/2001 af 28. maj 2001 om samarbejde mellem medlemsstaternes retter om bevisoptagelse på det civil- og handelsretlige område¹ (herefter forordningen) trådte i kraft den 1. juli 2001 og har været anvendt i sin helhed i EU bortset fra Danmark fra den 1. januar 2004, jf. forordningens artikel 24, stk. 2.

I forbindelse med Kommissionens overvejelser om at indlede forhandlinger med Lugano-landene (Island, Norge og Schweiz) om en mellemstatslig aftale mellem EU og Lugano-landene om bevisoptagelsesforordningen bad Kommissionen i 2009 Danmark om at oplyse, om man ønskede at blive omfattet af Kommissionens henstilling til Rådet om at indlede forhandlingerne.

Regeringen meddelte på den baggrund i 2009, at man fra dansk side gerne så Danmark omfattet af Kommissionens kommende udkast til et forhandlingsmandat. Folketingets Europaudvalg blev orienteret herom ved brev af 1. juli 2009.

På den baggrund anmodede Kommissionen i sin henstilling af 28. september 2012 Rådet om et mandat til at indlede forhandlinger med Lugano-landene og Danmark om en aftale om bevisoptagelse i civil- og handelsretlige sager.

På rådsmødet (retlige og indre anliggender) den 7.-8. marts 2013 vedtog Rådet forhandlingsmandatet, og forhandlingerne blev herefter indledt. Forhandlingerne er igangværende, og det er endnu usikkert, hvornår de kan forventes afsluttet.

2. Bevisoptagelsesforordningen

¹ Forordningen er ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1103/2008 af 22. oktober 2008 om tilpasning til Rådets afgørelse nr. 1999/468/EF af visse retsakter, der er omfattet af proceduren i artikel 251 i traktaten, for så vidt angår forskriftsproceduren med kontrol.

2.1. Generelt

Forordningen har til formål at gøre det nemmere og hurtigere for domstolene at gennemføre bevisoptagelser i andre medlemsstater til brug for retssager på det civil- og handelsretlige område. I forholdet mellem EU's medlemsstater (bortset fra Danmark) har forordningen forrang for reglerne i Haagerkonventionen af 18. marts 1970 om bevisoptagelse i udlandet i sager om civile eller kommercielle spørgsmål.

Forordningen er i vidt omfang baseret på Haagerkonventionen, idet der dog på visse områder er indført ændrede regler med det formål at effektivisere fremsendelsen og udførelsen af anmodninger om bevisoptagelse. Forordningen indeholder således i modsætning til Haagerkonventionen bestemmelser om bl.a. direkte fremsendelse af anmodninger mellem de berørte retter samt specifikke tidsfrister og krav til sagernes behandling. Endvidere indeholder forordningen regler om såkaldt direkte bevisoptagelse, som indebærer, at retten i det land, hvorfra anmodningen om bevisoptagelse udgår, under visse betingelser selv kan vælge at gennemføre bevisoptagelsen i et andet land i stedet for at anmode det pågældende lands domstol om at gennemføre bevisoptagelsen.

Der er som bilag til forordningen optaget et antal standardformularer, der skal anvendes ved fremsendelse af anmodninger om bevisoptagelse og i den videre kommunikation mellem de berørte retter.

2.2. Anvendelsesområdet

Forordningen finder anvendelse på det civil- og handelsretlige område, når en ret i en medlemsstat anmoder en ret i en anden medlemsstat om at optage bevis eller anmoder om at optage bevis direkte i en anden medlemsstat, jf. artikel 1, stk. 1. Forordningen finder ikke anvendelse på anmodninger om bevisoptagelse, der ikke er bestemt til brug i en påbegyndt eller påtænkt retssag, jf. artikel 1, stk. 2.

2.3. Direkte fremsendelse og udpegelse af et centralt organ

Efter forordningens artikel 2, stk. 1, fremsendes anmodninger om bevisoptagelse af den ret, hvor sagen er påbegyndt eller påtænkt (den anmodende ret) direkte til den kompetente ret i en anden medlemsstat (den anmodede ret).

Medlemsstaterne skal udpege et såkaldt centralt organ, som skal fungere som koordinator for retterne, herunder bl.a. bistå med at afhjælpe eventuelle problemer med anmodningerne, jf. artikel 3, stk. 1 og 2. Det centrale organ er endvidere modtagelsesmyndighed for anmodninger om direkte bevisoptagelse, medmindre der er udpeget et særligt organ til at varetage denne opgave, jf. artikel 3, stk. 3.

2.4. Fremsendelse af anmodninger

Forordningens artikel 4 angiver de oplysninger, som en anmodning om bevisoptagelse skal indeholde, herunder navnet på den anmodende ret og sagens parter og en beskrivelse af den ønskede bevisoptagelse.

Efter forordningens artikel 5 skal anmodninger affattes på det officielle sprog i den anmodede medlemsstat eller på et andet sprog, som den pågældende medlemsstat har meddelt, at den kan acceptere.

Det fremgår endvidere af artikel 6, at anmodninger og andre meddelelser i tilknytning hertil skal fremsendes under anvendelse af den hurtigste fremsendelsesmåde, som den anmodede medlemsstat har angivet, at den kan acceptere.

2.5. Modtagelse af anmodninger

Forordningens artikel 7 indeholder krav til modtagelsen af anmodninger. Efter bestemmelsens stk. 1 skal den anmodede ret senest 7 dage efter modtagelsen af en anmodning bekræfte modtagelsen og i den forbindelse tilkendegive, hvis anmodningen ikke opfylder forordningens sprogkrav mv.

Viser det sig, at en anmodning ikke kan udføres, fordi den ikke indeholder de nødvendige oplysninger, eller fordi retten kræver sikkerhedsstillelse, skal den anmodede ret hurtigst muligt og

senest 30 dage efter modtagelse af anmodningen underrette den anmodende ret herom samt opfordre denne til at fremsende de manglende oplysninger, jf. artikel 8, stk. 1, og/eller oplyse, hvordan sikkerheden skal stilles, jf. artikel 8, stk. 2.

2.6. Udførelse af anmodninger

Forordningens artikel 10 fastsætter regler om udførelse af anmodninger om bevisoptagelse. Det følger heraf, at en anmodning skal udføres hurtigst muligt og senest 90 dage efter modtagelsen, jf. artikel 10, stk. 1.

Efter artikel 10, stk. 2, skal anmodningen udføres efter lovgivningen i den medlemsstat, hvor den anmodede ret er beliggende. Dog er der mulighed for, at den anmodende ret kan fremsætte ønske om, at anmodningen udføres under iagttagelse af særlige formkrav. Sådanne ønsker skal som udgangspunkt efterkommes, medmindre de strider mod lovgivningen i den anmodede medlemsstat, eller ikke kan iagttages på grund af større praktiske vanskeligheder, jf. artikel 10, stk. 3.

Efter artikel 10, stk. 4, skal der på den anmodende rets anmodning anvendes moderne kommunikationsteknologi til gennemførelse af bevisoptagelsen, medmindre det er uforeneligt med lovgivningen i den anmodede medlemsstat eller vil medføre større praktiske vanskeligheder.

2.7. Tilstedeværelse og deltagelse af sagens parter, rettergangsfuldmægtige og repræsentanter for den anmodende ret ved bevisoptagelsen

Efter forordningens artikel 11, stk. 1, har sagens parter og deres eventuelle rettergangsfuldmægtige ret til at være til stede under udførelsen af anmodningen om bevisoptagelse, hvis det er i overensstemmelse med lovgivningen i medlemsstaten, hvor den anmodende ret er beliggende. Endvidere er der efter anmodning mulighed for, at disse personer kan deltage under bevisoptagelsen. Betingelserne for disse personers deltagelse i bevisoptagelsen fastsættes af den anmodede ret i henhold til dennes nationale lovgivning og i overensstemmelse med forordningens artikel 10, jf. artikel 11, stk. 3.

Endvidere følger det af artikel 11, stk. 5, at den anmodede ret ligeledes kan anmode sagens parter og deres eventuelle rettergangsfuldmægtige om at være til stede eller deltage ved bevisoptagelsen, hvis det er i overensstemmelse med lovgivningen i den anmodede medlemsstat.

Det følger desuden af artikel 12, stk. 1, at befuldmægtigede for den anmodende ret har ret til at være til stede under udførelse af anmodningen. Efter artikel 12, stk. 3, er der også mulighed for, at disse repræsentanter kan anmode om at deltage i bevisoptagelsen. Betingelserne for disse befuldmægtigedes deltagelse i bevisoptagelsen fastsættes af den anmodede ret i henhold til lovgivningen i dennes nationale lovgivning og i overensstemmelse med forordningens artikel 10, jf. artikel 12, stk. 4. Ifølge betragtning 14 har dette til formål, at de befuldmægtigede kan spille en mere aktiv rolle i forbindelse med bevisoptagelsen.

2.8. Tvangsmidler og afslag på udførelse

Efter artikel 13 kan den anmodede ret, hvis det er nødvendigt, anvende tvangsmidler til at få gennemført anmodningen i de tilfælde og i den udstrækning, den nationale lovgivning giver mulighed for det.

Artikel 14 opregner udtømmende de grunde, der kan føre til, at en anmodning afslås. Afslag kan gives, bl.a. hvis en anmodning er i strid med det anmodede lands regler om vidnefritagelse og -udelukkelse.

Såfremt der meddeles afslag, skal den anmodede ret give den anmodende ret underretning herom senest 60 dage efter, at anmodningen er modtaget, jf. artikel 14, stk. 4.

2.9. Forsinkelser og procedure efter udførelsen af en anmodning

Efter forordningens artikel 15 skal den anmodede ret, hvis den ikke kan udføre anmodningen inden 90 dage, underrette den anmodende ret herom og i den forbindelse angive grundene til forsinkelsen. Retten skal samtidig oplyse, hvornår anmodningen kan forventes udført. Når anmodningen er udført, sender den anmodede ret hurtigst muligt den anmodende ret de dokumenter, der godtgør, at anmodningen er udført, og tilbagesender sagens dokumenter, jf. artikel 16.

2.10. Direkte bevisoptagelse

Forordningens artikel 17 fastsætter regler om såkaldt direkte bevisoptagelse. Det indebærer, at den anmodende ret kan udføre bevisoptagelse i en anden medlemsstat under anvendelse af sin egen lovgivning. Det bemærkes, at der alene kan anmodes om direkte bevisoptagelse i det omfang, det er muligt i henhold til den anmodende stats nationale lovgivning, jf. artikel 1, litra b.

Efter artikel 17, stk. 1, skal en anmodning om direkte bevisoptagelse sendes til det centrale organ eller den myndighed, som i medlemsstaten er særligt udpeget til at behandle sådanne anmodninger. Bestemmelsens stk. 2 fastslår, at direkte bevisoptagelse alene kan finde sted på frivillig basis og uden brug af tvangsmidler. Indebærer den direkte bevisoptagelse afhøring af en person, underretter den anmodende ret den pågældende om, at afhøringen skal foregå på frivillig basis, jf. artikel 17, stk. 3.

Det centrale organ, som behandler anmodningen om bevisoptagelse, skal inden for 30 dage efter modtagelsen af anmodningen om direkte bevisoptagelse oplyse til den anmodende ret, om anmodningen kan accepteres, jf. artikel 17, stk. 4, 1. pkt. Det centrale organ kan i den forbindelse fastsætte betingelser i henhold til dets nationale lovgivning for at tillade direkte bevisoptagelse, herunder bl.a. stille som krav, at en domstol i den anmodede stat skal deltage i bevisoptagelsen med det formål at sikre, at de opstillede betingelser overholdes ved udførelsen af anmodningen om bevisoptagelsen, jf. artikel 17, stk. 4, 2. pkt.

Det centrale organ skal i øvrigt tilskynde til anvendelse af kommunikationsteknologi, f.eks. videokonference, jf. artikel 17, stk. 4, 3. pkt.

Efter artikel 17, stk. 5, kan en anmodning om direkte bevisoptagelse, der falder inden for forordningens anvendelsesområde, kun afslås, hvis anmodningen ikke indeholder alle nødvendige oplysninger, eller hvis den ønskede direkte bevisoptagelse strider mod grundlæggende retsprincipper i den anmodede medlemsstats lovgivning, jf. artikel 17, stk. 5.

Den anmodende ret optager beviset efter sin egen lovgivning, idet den dog skal overholde de betingelser, der måtte være fastsat efter artikel 17, stk. 4.

2.11. Omkostninger

Det følger af forordningens artikel 18, stk. 1, at udførelse af en anmodning som udgangspunkt ikke giver anledning til krav om refusion af omkostninger mv. Dog skal den anmodende ret sørge for refusion af f.eks. godtgørelser, der er betalt til sagkyndige og tolke, jf. artikel 18, stk. 2. Det må modsætningsvis sluttes, at den anmodende stat selv afholder udgifter i forbindelse med direkte bevisoptagelse.

2.12. Afsluttende bestemmelser

Efter forordningens artikel 21, stk. 1, har forordningen inden for sit anvendelsesområde forrang for bilaterale eller multilaterale aftaler, som medlemsstaterne måtte have indgået, herunder bl.a. Haagerkonventionen om bevisoptagelse. Forordningen er dog ikke til hinder for, at medlemsstaterne indgår eller opretholder aftaler med henblik på yderligere at lette bevisoptagelse, forudsat at en sådan aftale er forenelig med forordningen, jf. artikel 21, stk. 2.

3. Gældende dansk ret

3.1. Retsplejeloven

Danske domstoles muligheder for at anmode om bevisoptagelse i udlandet i civile sager er reguleret i retsplejelovens § 342, mens behandlingen af udenlandske anmodninger om bevisoptagelse i Danmark er reguleret i retsplejelovens § 347.

Skal der optages bevis i udlandet, udfærdiger retten en retsanmodning til vedkommende fremmede myndighed. Anmodningen udfærdiges på grundlag af oplysninger fra den part, der ønsker beviset optaget. Retten kan betinge udfærdigelsen af, at parten stiller sikkerhed for de omkostninger, som bevisoptagelsen vil medføre. Retsanmodningen udfærdiges i overensstemmelse med de gældende konventioner om retsanmodninger, jf. retsplejelovens § 342, stk. 1. I de tilfælde, hvor bevisoptagelsen ønskes foretaget i et land, som Danmark ikke har indgået overenskomst med, sendes anmodningen til Justitsministeriet, som herefter ad diplomatisk vej søger bevisoptagelsen fremmet.

Anmodninger fra udenlandske retter om bevisoptagelse eller foretagelse af andre retshandlinger i Danmark behandles efter reglerne i retsplejelovens § 347. Det følger heraf, at sådanne anmodninger udføres efter reglerne i retsplejeloven og de gældende konventioner om retsanmodninger og så vidt muligt i overensstemmelse med anmodningen, jf. bestemmelsens stk. 1, 1. og 2. pkt. Efter § 347, stk. 2, afholdes udgifterne i forbindelse med gennemførelsen af udenlandske anmodninger af det offentlige i det omfang, det følger af de nævnte konventioner.

Herudover indeholder § 190 regler om behandlingen af udenlandske myndigheders begæring om at foretage vidneafhøring i Danmark. Det følger således af retsplejelovens § 190, stk. 1, 1. pkt., at retsplejelovens regler finder anvendelse på vidneafhøring efter begæring af udenlandske myndigheder. Efter § 190, stk. 1, 2. pkt., skal en anmodning om iagttagelse af en særlig form eller fremgangsmåde, herunder afhøring fra udlandet ved anvendelse af telekommunikation, så vidt muligt imødekommes, medmindre dette vil være åbenbart uforeneligt med landets retsorden.

Afhøring fra udlandet ved anvendelse af telekommunikation uden billede kan derimod kun foretages, hvis vidnet har meddelt samtykke til, at afhøringen foregår på denne måde, jf. § 190, stk. 2. I forbindelse med denne afhøringsform fastslår bestemmelsen i § 190, stk. 2, 2. pkt., at reglerne i retsplejelovens § 178 om tvangsmidler over for vidner ikke finder anvendelse.

Retsplejelovens § 192 indeholder desuden regler om danske retters mulighed for at foretage afhøring af vidner i udlandet. Det følger således af bestemmelsens stk. 6, at retten kan tillade, at et vidne, der befinder sig i udlandet, afgiver forklaring ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis forklaringen skønnes at kunne afgives under lige så betryggende former som en forklaring, der afgives efter reglerne i § 192, stk. 2.

Endelig følger det af retsplejelovens § 207, at reglerne om vidner med de lempelser, der følger af forholdets natur, skal anvendes på syns- og skønsmænd, for så vidt bestemmelserne i kapitel 19 om syn og skøn ikke er til hinder derfor.

3.2. Haagerkonventionen af 18. marts 1970 om bevisoptagelse

3.2.1. Generelt

Danmark tiltrådte i 1972 Haagerkonventionen af 18. marts 1970 om optagelse af bevis i udlandet i sager om civile eller kommercielle spørgsmål (bekendtgørelse nr. 117 af 7. december 1973). Haagerkonventionen regulerer bevisoptagelse i forholdet mellem Danmark og langt de fleste EU-medlemsstater (i alt 25 medlemsstater inkl. Danmark har tiltrådt konventionen). Danmark deltager endvidere i den nordiske overenskomst af 26. april 1974 om gensidig retshjælp (bekendtgørelse nr. 100 af 15. september 1975).

Forordningens regler svarer i indhold og systematik i vidt omfang til reglerne i Haagerkonventionen. Forordningen adskiller sig dog på visse områder fra forordningen med det formål at effektivisere fremsendelsen og udførelsen af anmodninger om bevisoptagelse.

I det følgende omtales konventionens hovedindhold med fokus på de områder, hvor konventionen adskiller sig fra forordningen.

3.2.2. Anvendelsesområde

Haagerkonventionen finder ligesom forordningen anvendelse i civile eller kommercielle sager og må ikke anvendes for at opnå bevis, som ikke er bestemt til brug i en påbegyndt eller påtænkt retssag, jf. artikel 1.

3.2.3. Udpegelse af et centralt organ

Efter konventionens artikel 2 udpeger hvert land en central myndighed, som modtager retsanmodninger og videregiver dem til den ret, der efter national lovgivning er kompetent til at udføre den. Justitsministeriet er for Danmarks vedkommende udpeget som central myndighed.

Konventionen bygger således på en centraliseret fremsendelsesprocedure. Dette står i modsætning til forordningen, hvor anmodninger fremsendes direkte mellem retterne.

3.2.4. Fremsendelse af anmodninger

Konventionens artikel 3 og 4 fastsætter kravene til de oplysninger, som anmodningen skal indeholde, samt til det sprog, som anmodningen skal være affattet på. Reglerne herom svarer i det væsentlige til forordningens bestemmelser, idet det dog bemærkes, at en kontraherende stat efter konventionen skal modtage en retsanmodning affattet på enten engelsk eller fransk, eller en oversættelse til et af disse sprog, medmindre den har taget forbehold heroverfor. Det bemærkes i den forbindelse, at Danmark har taget forbehold over for modtagelsen af retsanmodninger på fransk.

3.2.5. Modtagelse og udførelse af anmodninger

Konventionen fastsætter i modsætning til forordningen ikke specifikke tidsfrister for afsendelse og besvarelse af korrespondance i forbindelse med behandlingen af anmodninger.

Det følger således f.eks. af konventionens artikel 5, at den centrale myndighed, i tilfælde hvor anmodningen ikke er i overensstemmelse med konventionens bestemmelser, øjeblikkeligt meddeler dette til den anmodende ret med angivelse af rettens indvendinger mod retsanmodningen. Derimod stiller bevisoptagelsesforordningen krav om, at underretningen til den anmodende ret i et sådant tilfælde sendes hurtigst muligt og senest 30 dage efter modtagelsen, jf. forordningens artikel 8.

Endvidere indeholder konventionen ingen specifik tidsfrist for, hvornår anmodningen skal være udført, idet en sådan blot skal være udført snarest muligt, jf. konventionens artikel 9, imod 90 dage efter forordningen. Under udførelsen af retsanmodningen anvender den ret, som udfører anmodningen, som udgangspunkt sin nationale lovgivning, og konventionen svarer på dette punkt til forordningen.

Herudover bemærkes det, at konventionen ikke indeholder regler om anvendelsen af kommunikationsteknologi ved bevisoptagelse, såsom video- eller telekonference, som det er tilfældet i forordningen.

3.2.6. Tilstedeværelse af sagens parter, rettergangsfuldmægtige og retsmedlemmer fra den anmodende ret

Efter konventionens artikel 7 er der mulighed for, at sagens parter og deres rettergangsfuldmægtige kan være til stede under bevisoptagelsen. Det fremgår imidlertid ikke, at disse personer har mulighed for at deltage i bevisoptagelsen, som det er tilfældet efter forordningen.

Endvidere følger det af konventionens artikel 8, at en kontraherende stat kan erklære, at retsmedlemmer fra den anmodende ret kan være til stede ved udførelsen af anmodningen. Der kræves en forudgående tilladelse fra den kompetente myndighed. Danmark har i overensstemmelse med bestemmelsen erklæret, at retsmedlemmer fra den anmodende ret efter forudgående tilladelse fra den pågældende danske ret kan være til stede under bevisoptagelsen. Konventionen adskiller sig på dette punkt fra forordningen, hvorefter repræsentanter fra den anmodende ret har ret til at være til stede, ligesom disse personer vil kunne deltage i bevisoptagelsen under de betingelser, som er fastsat af den anmodende ret, jf. forordningens artikel 12.

3.2.7. Tvangsmidler og afslag på udførelse

Konventionens regler om tvangsmidler, jf. artikel 10, og de grunde, der kan føre til, at en anmodning nægtes eller afslås, jf. artikel 11 og 12, svarer i det væsentlige til forordningens regler herom i artikel 13 og 14. Konventionen angiver dog endvidere, at en anmodning kan afslås, hvis den anmodende ret finder, at udførelsen vil gøre indgreb i dens suverænitet eller sikkerhed.

3.2.8. Omkostninger

Konventionens regler om omkostninger mv. svarer i det væsentlige til forordningens regler herom, idet udførelse af en anmodning som udgangspunkt ikke kan give anledning til refusion af omkostninger, jf. konventionens artikel 14.

3.2.9. Bevisoptagelse ved diplomatiske eller konsulære repræsentanter og ved særligt udpegede personer

Konventionens kapitel II (artikel 15-22) indeholder særlige regler om bevisoptagelse ved diplomatiske eller konsulære repræsentanter og særligt udpegede personer.

Konventionen giver således mulighed for, at diplomatiske eller konsulære repræsentanter fra en kontraherende stat på en anden kontraherende stats territorium og inden for det område, hvor denne udøver sine funktioner, uden anvendelse af tvang kan optage bevis fra statsborgere i en stat, som den pågældende repræsenterer (artikel 15), eller under visse betingelser statsborgere i den stat, hvor han udøver sine funktioner, eller i en tredje stat (artikel 16), til brug for retssager, som verserer for en domstol i repræsentantens hjemland. Danmark har i den forbindelse afgivet erklæringer i henhold til artikel 15 og 16 om, at bevisoptagelse i disse tilfælde kun må optages efter tilladelse fra Justitsministeriet.

Endvidere giver artikel 18 mulighed for, at de kontraherende stater kan erklære, at en diplomatisk eller konsulær repræsentant mv., der efter de foregående artikler kan optage bevis, kan henvende sig til den kompetente myndighed, som er udpeget af den erklærende stat, for at opnå passende bistand til bevisoptagelse ved tvang. Danmark har ikke afgivet en sådan erklæring.

Efter artikel 19 kan den kompetente myndighed, når den giver tilladelse til bevisoptagelse ved disse personer, fastsætte betingelser for bevisoptagelsen, herunder at den skal have meddelelse om tid og sted for bevisoptagelsen. I så fald kan en repræsentant for myndigheden være til stede.

Endelig fastlægger konventionens artikel 21 nærmere regler, som den pågældende diplomatiske repræsentant mv. skal overholde under udførelsen af bevisoptagelsen. Det følger heraf bl.a., at den pågældende person kan foretage enhver form for bevisoptagelse, som ikke er uforenelig med lovgivning i den stat, hvor beviset skal optages, eller i strid med den tilladelse, der er givet i henhold til konventionen. Endvidere fremgår det bl.a., at en anmodning om at møde eller afgive bevis som udgangspunkt skal affattes på det anvendte sprog i det land, hvor beviset optages, og at den person, der anmodes om at afgive bevis, kan påberåbe sig konventionens vidnefritagelses- og udelukkelsesgrunde.

3.3. Den nordiske overenskomst af 26. april 1974 om gensidig retshjælp

Danmark deltager i den nordiske overenskomst om gensidig retshjælp, som indeholder særlige regler om bevisoptagelse i de øvrige nordiske lande. Overenskomsten finder anvendelse mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige.

Efter overenskomsten fremsættes en anmodning om bevisoptagelse direkte mellem domstolene i de pågældende lande, og anmodningen kan affattes på norsk, svensk eller dansk. Der er som udgangspunkt ikke adgang til refusion af udgifter i anledning af udførelsen af anmodningen, og overenskomsten fastsætter ikke tidsfrister for udførelsen af anmodninger.

4. Konsekvenser

Såfremt Danmark tilvælger forordningen, vil det, da forordningen har forrang, generelt indebære, at anmodninger om bevisoptagelse, som i dag behandles i henhold til Haagerkonventionen og den nordiske overenskomst, fremover vil skulle behandles efter reglerne i forordningen.

Da langt størstedelen af EU's medlemsstater har tiltrådt Haagerkonventionen, vil konsekvenserne ved et dansk tilvalg af forordningen navnlig bero på forskellene mellem konventionens og forordningens regler om behandlingen af anmodninger om bevisoptagelse.

Som det fremgår af pkt. 3.2, svarer forordningens regler i vidt omfang til reglerne i konventionen. Forordningen og konventionen har således i det væsentlige samme anvendelsesområde og er baseret på samme fremgangsmåde med hensyn til behandlingen og udførelsen af anmodninger om bevisoptagelse. Der gælder således tilsvarende regler vedrørende bl.a. det sprog, som en anmodning skal affattes på, og de oplysninger, som anmodningen skal indeholde. Det samme gør sig gældende i forhold til bl.a. muligheden for at anvende tvangsmidler under udførelsen af bevisoptagelser samt i forhold til reglerne om refusion af omkostninger.

Forordningen indeholder dog en række forskelle i forhold til konventionen, som har til formål at lette muligheden for at optage bevis på tværs af medlemsstaterne.

Proceduren efter forordningen vil i modsætning til proceduren efter konventionen indebære, at den ret, som ønsker bevis optaget i en anden medlemsstat, fremsender anmodningen herom direkte til den kompetente fremmede ret, ligesom korrespondancen under behandlingen af anmodningen i øvrigt foregår direkte mellem retterne. Forordningen må på dette punkt forventes at fremskynde udførelsen af en anmodning om bevisoptagelse.

Forordningen indeholder endvidere i modsætning til konventionen en specifik tidsfrist for, hvornår den anmodede ret skal have udført bevisoptagelsen. Et tilvalg af forordningen vil således indebære, at en ret, som har modtaget en anmodning om bevisoptagelse, der opfylder forordningens krav til bl.a. sprog og oplysninger, skal have gennemført bevisoptagelsen inden 90 dage fra modtagelsen. Det bemærkes dog, at forordningen ikke knytter sanktioner til en overskridelse af fristen efter forordningen. Kan den udførende ret ikke udføre bevisoptagelsen inden for fristen, skal retten derimod underrette den anmodende ret om fristoverskridelsen og i den forbindelse angive bl.a. grundene hertil.

Endvidere fastsætter forordningen i modsætning til konventionen specifikke tidsfrister for afsendelse og besvarelse af korrespondance i forbindelse med behandlingen af en anmodning. Efter forordningen skal den anmodede ret således bl.a. senest 7 dage efter modtagelsen sende et modtagelsesbevis til den anmodende ret, samt i tilfælde, hvor en anmodning er mangelfuld, underrette den anmodende ret herom senest efter 30 dage. I sidstnævnte tilfælde vil det udgøre en afslagsgrund, såfremt den anmodende ret ikke fremsender de supplerende oplysninger inden 30 dage fra underretningen.

Et tilvalg af forordningen vil således indebære detaljerede krav til behandlingen af anmodninger om bevisoptagelse, som må forventes at gøre det hurtigere at få gennemført bevisoptagelser i andre medlemsstater til brug for civile sager. Samtidig vil de danske retter blive underlagt nye krav om overholdelse af tidsfrister under behandlingen af anmodninger om bevisoptagelse i Danmark.

Forordningen indfører i forhold til konventionen en ny mulighed for, at sagens parter og deres rettergangsfuldmægtige efter anmodning kan deltage under bevisoptagelsen, når det er hjemlet i den anmodende rets lovgivning. Det bemærkes dog, at retten, som udfører anmodningen, fastsætter de betingelser, hvorpå de kan deltage, efter dennes nationale lovgivning.

Endvidere giver forordningen som noget nyt i forhold til konventionen mulighed for, at retsmedlemmer fra den anmodende ret får ret til at være til stede under bevisoptagelsen, uden at der kan stilles krav om forudgående tilladelse fra en kompetent myndighed i den anmodede medlemsstat.

Efter forordningen vil retsmedlemmer fra den anmodende ret også kunne anmode om at deltage under bevisoptagelsen, idet det dog også i dette tilfælde vil være retten, som udfører anmodningen, der i henhold til sin nationale lovgivning fastsætter de betingelser, hvorpå et sådant retsmedlem kan deltage.

Et tilvalg af forordningen indebærer således, at en part i en retssag, som verserer i en anden medlemsstat, eller et retsmedlem fra denne medlemsstat, som ønsker bevis optaget i Danmark, fremover vil kunne anmode om at deltage under bevisoptagelsen i Danmark, når dette er hjemlet i lovgivningen i den pågældende medlemsstat. Den danske ret vil i den forbindelse kunne fastsætte betingelserne for deltagelsen i henhold til dansk lovgivning. Samtidig vil parterne i en retssag, der verserer i Danmark, eller retsmedlemmer fra den danske ret, som ønsker bevis optaget i udlandet, få mulighed for at anmode om deltagelse under en bevisoptagelse i udlandet, i det omfang retsplejeloven giver mulighed herfor, og dermed få adgang til at spille en mere aktiv rolle under bevisoptagelsen.

Herudover vil et tilvalg af forordningen betyde, at der gives mulighed for såkaldt direkte bevisoptagelse. Dette vil betyde bl.a., at en ret i en anden medlemsstat vil kunne anmode det centrale organ eller den kompetente myndighed i Danmark om tilladelse til at foretage vidneafhøring af en person i Danmark, eventuelt ved brug af videokonference. Den kompetente myndighed i Danmark vil herefter skulle meddele den anmodende ret, om anmodningen kan accepteres og i den forbindelse fastsætte de betingelser i henhold til dansk lovgivning, hvorpå beviset kan optages. Retten vil kunne stille som krav, bl.a. at der deltager en repræsentant fra en dansk ret under bevisoptagelsen, for at sikre at betingelserne overholdes. Den danske myndighed vil alene kunne afslå anmodningen om direkte bevisoptagelse ud fra de grunde, som er anført i forordningen, herunder at bevisoptagelsen strider mod grundlæggende retsprincipper i Danmark.

På samme måde vil et tilvalg af forordningen medføre, at danske retter får mulighed for at foretage direkte bevisoptagelse i de øvrige EU-medlemsstater, i det omfang retsplejeloven giver mulighed herfor.

Endelig bemærkes det, at et tilvalg i forhold til de medlemsstater, som er parter til den nordiske overenskomst om gensidig retshjælp, dvs. Sverige og Finland, vil betyde, at forordningen afløser

Den nordiske overenskomst om gensidig retshjælp. Herved vil muligheden for bevisoptagelse blive undergivet tidsfrister samt en mere detaljeret regulering, end det er tilfældet efter overenskomsten. Det bemærkes dog, at det fremover som udgangspunkt ikke vil være muligt for danske retter at affatte retsanmodninger på dansk i forhold til disse medlemsstater, medmindre dansk angives som et af de sprog, der accepteres i henhold til forordningens artikel 5.

Forordningens regler vil gælde umiddelbart i Danmark og vil således som udgangspunkt kunne stå alene.

Der vil imidlertid være behov for nærmere lovtekniske overvejelser i forhold til, om der er behov for tilpasninger i retsplejeloven med henblik på at sikre forordningens anvendelse. Det gælder navnlig i forhold til forordningens regler om direkte bevisoptagelse, hvorefter en domstol i en medlemsstat kan optage bevis direkte i en anden medlemsstat under de betingelser, som fremgår af artikel 17, og forudsat, at der er hjemmel hertil i den anmodende rets nationale lovgivning, jf. artikel 1.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser

Et tilvalg af bevisoptagelsesforordningen vurderes foreløbigt at ville kunne medføre årlige merudgifter for det offentlige på i størrelsesordenen 2-3 mio. kr. i forbindelse med domstolenes behandling af anmodninger om bevisoptagelse, hvis forordningen skal gennemføres, uden at det medfører længere sagsbehandlingstider for behandlingen af andre sager ved domstolene.

Baggrunden for denne vurdering er, at forordningen fastsætter en række specifikke tidsfrister for behandling af anmodninger om bevisoptagelse. Efter forordningen skal den ret, der anmodes om at foretage bevisoptagelse, udføre anmodningen inden 90 dage efter modtagelsen heraf. De gældende regler i Haagerkonventionen om optagelse af bevis i udlandet i borgerlige sager indeholder ikke en tilsvarende tidsfrist, og i dag behandles kun ca. halvdelen af de anmodninger, der modtages om bevisoptagelse, inden for 90 dage. Det vil således medføre et øget ressourceforbrug ved domstolene fremover at skulle overholde en tidsfrist på 90 dage. Hertil kommer, at forordningen fastsætter specifikke tidsfrister for afsendelse og besvarelse af korrespondance i forbindelse med behandlingen af en anmodning, hvilket ligeledes må forventes at medføre et øget ressourceforbrug

ved domstolene. Endelig bemærkes, at der med forordningens forenkling af reglerne om bevisoptagelse, vil kunne forventes at ske en stigning i antallet af anmodninger om bevisoptagelse.